

Nr 183.

Av herr **Johansson, Johan Bernhard, m. fl.** om *effektivt och planmässigt stöd åt jordbruket.*

Jordbrukskrisens långvarighet och världsomfattande utbredning har föranlett de flesta länder att vidtaga djupt ingripande handelspolitiska åtgärder i syfte att skydda det egna jordbruket mot världsmarknadens, av dumping starkt påverkade och för näringen ruinerande prisbildning. Importrestriktioner av allehanda slag försvåra utomlandsavsättningen och folken söka mer och mer lita till sina egna möjligheter för livsmedelsförsörjningen. Under det gångna året har svårigheterna för vår export av jordbruksalster ytterligare ökat och utsikterna för en friare exporthandel te sig för närvarande mörkare än någonsin. Sålunda kan erinras om de åtgärder, som i England vidtagits, dels för ökande av den inhemska produktionen, dels för gynnande av importen från dominions av för den svenska lantbruksexporten så betydelsefulla produkter som smör, bacon och ägg. Vidare må även erinras om de försvårade avsättningsförhållandena i andra länder, särskilt Tyskland, som näst England varit det förnämsta avsättningslandet för vår livsmedelsexport. Inför ett dylikt läge är statsmakternas fortsatta och effektiva stöd åt det svenska jordbruket oundgängligen nödvändigt, därest ett ekonomiskt sammanbrott för denna viktiga näringsgren skall kunna förebyggas. Insikten om vårt jordbruks stora betydelse, ekonomiskt och socialt, har också under senare år föranlett statsmakterna att vidtaga en rad åtgärder till näringens stöd. I hög grad hava i synnerhet spannmåls- och mjölkregleringarna underlättat jordbrukets möjligheter att uthärda tidens svårigheter. Stödåtgärderna hava emellertid understundom beslutats utan ett tillräckligt beaktande av det inbördes sambandet mellan jordbrukets olika produktionsgrenar. Det torde därför bliva nödvändigt att genomföra ökad planmässighet och effektivitet i fråga om jordbruksstödet, och så avpassa åtgärderna, att dessa kunna bestå under längre tid utan att medföra störande eller icke önskvärda rubbningar i jordbrukets produktionsinriktning. Då spannmålsregleringen år 1930 genomfördes lämnades fodersäden helt utanför. Brödsäden har kunnat avsättas till priser som hjälpligt täcka odlingskostnaderna, under det priserna å fodersäd ohämmat fått följa världsmarknadens abnormt låga priser, i vissa fall av dumpingkaraktär, vilka avsevärt understigit jordbrukets produktionskostnader. Följden härav har blivit att brödsädesodlingen ökat i en sådan omfattning att det nuvarande systemet med spannmålsregleringen är allvarligt hotat. De låga priserna å inhemska fodersäd jämte den hittills ohämmade importen av billiga fodermedel har i sin tur uppmuntrat till en stark ökning av fläskproduktionen. De engelska

och tyska importrestriktionerna begränsa och försvåra emellertid fläskexporten, varför hemmamarknadens priser nedtryckas genom överskottet och svinuppfödarna drabbas av kännbara förluster.

Statligt organ för jordbruksfrågornas handläggning.

Såsom ovan framhållits hava svårigheterna för avsättningen av det svenska jordbrukets produkter under förlidet år ytterligare ökats och efter allt att döma torde, på grund av i utlandet vidtagna och befarade åtgärder, ej någon lättnad inom närmaste tiden vara att förvänta. Vi måste alltså räkna med ett långvarigt kristillstånd och sannolikt ökade svårigheter för lantbruksprodukternas avsättning. Under för handen varande omständigheter har staten redan funnit sig föranlåten vidtaga djupt ingripande åtgärder till jordbruksnäringens fromma. Sålunda har med statsmakternas hjälp i vårt land genomförts reglerande åtgärder på brödsädesodlingens och mejerihanteringens områden, varjämte liknande arbete påbörjats i fråga om avsättningen för slaktdjur och fläsk samt är under planläggning i fråga om fodersäd och ägg. Dessutom må erinras om de åtgärder, som från jordbrukets egen sida vidtagits i syfte, att genom olika organisationer åstadkomma förbättrade produktions- och avsättningsförhållanden. Vid en överblick av de olika åtgärder, som i ovannämnda hänseenden vidtagits, torde det såsom ett klart önskemål framstå behovet av ett organ som, i intimt samarbete med de olika nämnderna och organisationerna, verkar för en ändamålsenlig avvägning och avsedd effektivitet av de olika stödåtgärderna. I ännu högre grad framstår behovet av ett sådant centralt organ med tanke på de svårigheter, som upptorna sig på exportmarknaden. Genom dessa svårigheter ställes, såsom erfarenheten visat, vår jordbruksnäring ständigt inför nya komplicerade problem, ofta av kommersiell och handelspolitisk art, vilkas lyckliga lösning kräver sakkunskap och organiserad samverkan. Visserligen utgör lantbruksstyrelsen ett centralorgan för jordbruksfrågor i allmänhet, men, dels torde dessa ärendens kommersiella och handelspolitiska natur, dels lantbruksstyrelsens redan förut så omfattande arbetsbörda nödvändiggöra, att ett särskilt och för dessa speciella ärenden lämpat organ inrättas.

Det utav rådande exceptionella förhållanden påkallade tillfälliga statliga organet, förslagsvis kallat jordbruksnämnden, kan lämpligen bestå av fem ledamöter, som utses av Kungl. Maj:t. Nämnden synes böra stå under ledning av chefen för jordbruksdepartementet, som då han så finner nödigt själv leder förhandlingarna. Representanter för lantbruksstyrelsen, Sveriges allmänna exportförening och traktatberedningen böra äga rätt att delta i nämndens förhandlingar. För åstadkommande av nödig kontakt med lantbruksstyrelsen synes byrådirektören för lantbruksekonomiska ärenden lämpligen böra vara sekreterare i nämnden. Till ledamöter i nämnden böra utses i jordbruk, ekonomi och handel kunniga och förfarna män,

varjämte tillses, att så långt möjligt sakkunskap för skilda grenar inom jordbruket blir representerad. Jordbruksnämnden bör hålla sig i ständig kontakt med de i jordbrukshjälpen verksamma statliga nämnderna och organen, samt vid behov tillkalla representanter för de olika jordbruksorganisationerna för rådplägning. Då redan i de olika specialnämnderna konsumenter och andra specialintressen äro representerade, kan tillräckligt utrymme i denna centrala jordbruksnämnd givas åt praktisk erfarenhet och kommersiell sakkunskap.

Nämndens uppgift skulle vara, att uppmärksamt följa utvecklingen inom jordbruksnäringen och särskilt avsättningsförhållandena för jordbruksalster i in- och utlandet, efterse att de beslutade åtgärderna komma till avsedd nytta samt föreslå erforderliga kompletteringar och justeringar av dessa, allt i syfte att uppnå ändamålsenlig avvägning, planmässighet och effektivitet i fråga om de statliga stödåtgärderna för jordbruksnäringen. Kostnaderna för nämndens verksamhet böra bestridas med statsmedel, och för detta ändamål torde för budgetåret 1934/1935 erfordras ett anslag av 25,000 kronor.

Spannmålsregleringen.

Den 15 augusti uppdrog Kungl. Maj:t åt statens spannmålsnämnd att verkställa utredning och avgiva förslag beträffande frågan om spannmålsodlingens fortsatta stödjande.

I avseende å utredningens bedrivande föreskrev Kungl. Maj:t samtidigt följande. Frågan om behovet av fortsatta stödåtgärder på området borde belysas ur skilda synpunkter. Undersökning borde verkställas om ändamålsenligheten av det nuvarande systemet rörande spannmålsregleringen samt, för den händelse nämnden funne fortsatta åtgärder erforderliga, huruvida sagda system borde till sina grunddrag bibehållas eller ersättas av annan anordning. I samband härmed och med den översyn över nu gällande bestämmelser i ämnet, som nämnden hade att företaga, borde den i propositionen nr 247 till 1933 års riksdag berörda frågan om risken för en överproduktion av brödspannmål vid fortsatt reglering upptagas till särskild prövning. Jämväl borde uppmärksammas spörsmålet om möjligheterna och sättet för täckande vid fortsatt reglering enligt nuvarande system av förlust, som uppstode vid utförsäljning av den spannmål, som inlöstes under sommarmånaderna. Även åt frågan om importen av majs och därmed jämförliga fodermedel borde ägnas särskild uppmärksamhet. Den 18 december 1933 avlämnade nämnden till Kungl. Maj:t den anbefallda utredningen i ärendet.

I spannmålsnämndens utredning redogöres ingående för brödsädesodlingens utveckling efter regleringens genomförande. Förskjutningarna i avseende å odling och skörd framgår av nedanstående av spannmålsnämnden utförda statistiska sammanställningar.

Arealer för vete och råg.

Å r	Höstvete har	Vårvete har	Summa vete har	Höstråg har	Vårråg har	Summa råg har	Summa vete och råg har
1927	195,011	31,805	226,816	267,852	8,152	276,004	502,820
1930	214,365	47,205	261,570	235,203	6,193	241,396	502,966
1931	215,191	61,135	276,326	200,411	6,835	207,246	483,572
1932 ¹	233,361	68,433	301,794	203,195	5,654	208,849	510,643
1933 ¹	239,600	83,800	323,400	215,300	5,700	221,000	544,400

Förändringarna i brödsädesarealerna i förening med de senaste årens goda skörderesultat avspegla sig i följande siffror.

Å r	Höstvete ton	Vårvete ton	Summa vete ton	Höstråg ton	Vårråg ton	Summa råg ton	Summa vete och råg ton
1930	489,767	76,833	566,600	428,753	7,695	436,448	1,003,048
1931	367,558	96,015	463,573	275,485	7,641	283,126	746,699
1932 ¹	588,240	132,973	721,213	426,440	7,775	434,215	1,155,428
1933 ¹	639,700	155,100	794,800	452,700	5,800	458,500	1,253,300

Utredningen ådagalägger, att brödsädesodlingen ökat i sådan omfattning att redan en medelskörd skulle täcka det inhemska behovet. Genom de två senast förflutna årens rika skördar har ett avsevärt överskott av brödsäd uppkommit, som vid innevarande konsumtionsårs slut beräknas uppgå till 315,000 ton oberäknat vad som erfordras i lager för en mjuk övergång till ett följande konsumtionsår. Den främsta orsaken till förenämnda ökning av brödsädesodlingen är utan tvivel de låga och ur odlingssynpunkt högst otillfredsställande prisen å fodersäd. I en uppsats i Svenskt Land (1933 sid. 515) har byråchefen Ernst Höijer anfört en intressant tabell över spannmålsodlingens utveckling 1914—1933.

»Spannmålsodlingens utveckling 1913—1933.

Å r	Areal för brödsäd har	Areal för fodersäd har	Areal för baljväxter har	Summa spannmåls- arealer har
1914	508,524	1,127,214	32,861	1,668,599
1919	512,933	1,142,367	44,680	1,699,980
1927	502,820	1,049,056	27,442	1,579,318
1928	502,953	1,033,000	27,227	1,563,180
1929	488,319	1,064,147	27,470	1,579,936
1930	502,966	1,060,182	30,620	1,593,768
1931	483,572	1,037,015	31,516	1,552,103
1932	510,643	1,019,194	29,876	1,559,713
1933	544,118	999,265	29,021	1,572,404».

¹ Preliminära tal.

I anslutning härtill uttalar Höijer beträffande övergången från fodersädesodling till brödsädesodling: »Den är en naturlig följd av det rådande prisläget och kan knappast läggas de enskilda odlarna till last. Och om det nuvarande ensidiga stödet för den ena grenen av spannmålsodlingen bibehålles, kan ingen makt hejda en fortsatt utveckling i samma, mindre önskvärda riktning, varvid vi mycket snart stå inför en överproduktion av brödsäd även under år med mindre skördar än de två senaste åren.» Nedgången i odlingen av fodersäd är påtaglig och det uppkomna underskottet därav har blivit täckt genom en avsevärd ökad import av majs och havre.

Importförhållandenas utveckling under senare år åskådliggöres i nedanstående av spannmålsnämnden anförda tabell:

Konsumtionsår	I m p o r t	
	Havre ton	Majs ton
1928—1929.....	62,272	108,751
1929—1930.....	55,118	99,697
1930—1931.....	68,520	267,758
1931—1932.....	43,842	322,421
1932—1933.....	24,517	240,497

Såsom ovan framhållits har stödet åt brödsädesodlingen i hög grad underlättat jordbrukets möjligheter att uthärda krisens påfrestningar och ett uppgivande eller försvagande av detta stöd skulle otvivelaktigt medföra katastrofala verkningar. Den närmast liggande uppgiften på detta område torde alltså bliva att söka vidmakthålla effektiviteten i stödåtgärderna. Angeläget torde därför vara dels att med tjänliga medel förebygga en överproduktion och dels att undanskaffa det uppkomna överskottet av brödsäd.

I likhet med spannmålsnämnden företräda vi den uppfattningen, att reglerande ingrepp i fråga om brödsädesodlingens omfattning genom arealkontingentering helst bör undvikas. En anpassning av brödsädesarealen, så att densamma icke överstiger en storlek, som med hänsyn till behovet av brödsäd är erforderlig, torde lämpligast ske genom väl avvägda prisförhållanden mellan brödsäd och fodersäd. Därest, i enlighet med spannmålsnämndens förslag, importreglering av fodermedel fullföljes och en importavgift pålægges ifrågavarande varuslag, som förslagsvis kan hålla majspriset vid 12 öre pr kilogram cif svensk hamn och övriga fodermedelspris i förhållande därtill, så torde fara för överproduktion av brödsäd icke föreligga. För undvikande av störande rubbningar i näringslivet ha också de svenska statsmakterna tidigare, och med rätta, ägnat synnerlig omsorg åt avvägningsfrågan då tullpolitiska åtgärder vidtagits. Under förutsättning att tillbörlig hänsyn toges till avvägningsspörsmålet, så torde även de nya protektionistiska formerna kunna tillämpas utan att alltför besvärande rubbningar i produktionen uppkomma. Givetvis förut-

sätter här ovan berörda åtgärder för foderprisens stödjande jämväl en därefter avpassad justering av skyddet för den animaliska produktionen, vartill vi återkomma.

I fråga om det uppkomna brödsädesöverskottets undanskaffande föreslår spannmålsnämnden, att betydande mängder brödsäd efter denaturering skulle utförsäljas till foderändamål. Den därvid uppkommande förlusten skulle täckas dels av eventuellt statsanslag, dels av inflytande gottgörelsemedel och dels av inflytande avgiftsmedel för importerad fodersäd.

Spannmålsnämndens förslag om att införselavgifterna å fodersäd helt skulle tagas i anspråk för brödsädesregleringen måste inge allvarliga betänkligheter. Då importavgifter å kraftfoder i fjol infördes anslogos dessa till mjölkproduktionens stödjande. I överensstämmelse därmed borde nu ifrågasatta importavgifter å havre, majs och därmed jämförliga fodermedel rättvisligen användas för främjande av avsättningen av slaktdjur, fläsk och ägg. Då emellertid en sådan anordning skulle avsevärt fördröja och ur ekonomisk synpunkt försvåra brödsädesöverskottets undanskaffande, måste säkerligen en betydande del av ifrågavarande medel under första tiden användas på sätt spannmålsnämnden föreslagit. Visserligen skulle den avsedda fördyringen av fodermedlen i och för sig verka produktionsbegränsande på såväl fläsk som ägg, varigenom en prisförbättring torde uppnås, som kan kompensera foderprisernas höjning, men läget för dessa produktionsgrenar är för närvarande så bekymmersamt, att utöver den produktionsinskränkning, som man avser vinna genom prisfördyringen av fodersäden även andra åtgärder med snaraste måste vidtagas. Prisstöd-jande åtgärder av liknande slag, som föreslagits beträffande smöret, torde vara ofrånkomliga även i fråga om slaktdjur och ägg. Härför erforderliga medel skulle naturligen kunna erhållas av importavgifterna å majs och liknande fodermedel. Därför vilja vi föreslå, att av nämnda importavgifter 25 procent avsättes för stödjande av priserna å slaktdjur — företrädesvis svin — och ägg. Sedan brödsädesöverskottet undanskaffats synes ifrågavarande avgiftsmedel rättvisligen i sin helhet böra användas till förenämnda ändamål.

Vi förutsätta att en rationell avvägning av stödåtgärderna för framtiden bör kunna begränsa brödsädesodlingen efter det förefintliga behovet. Höst-sädden för 1933 är verkställd, varför omfattningen av 1934 års höstsädes-skörd icke kan påverkas. En möjlighet att begränsa 1934 års brödsädes-skörd torde vara att minska vårveteodlingen under innevarande år. En minskning av vårveteodlingen i nuvarande krisläge för spannmålsregle- ringen vore måhända försvarlig och torde kunna genomföras utan även- tyrande av god bakkingsduglighet hos mjöl av svensk brödsäd. Den svenska brödsäden av 1933 års skörd är nämligen av enastående god bak- ningsduglighet — 1933 års höstvete är bättre än vårvete av normal be- skaffenhet — och stora förråd finnas av nämnda skörd, varför nuvarande inmalningsprocent torde kunna bibehållas oförändrad för lång tid framåt

även om vårvete i år ej odlas till förmalning. Minskning av vårveteodlingen under år 1934 skulle säkerligen vara en åtgärd, som högst betydligt förminskade de beräknade förlusterna för Svenska spannmålsföreningen. För jordbruket skulle en minskning av vårveteodlingen icke vara alltför kännbar, då i stället för viss areal vårvete kan odlas fodersäd, som genom de prisstödjande åtgärderna för densamma skulle betinga ett något högre pris än för närvarande.

Huruvida en så pass ingripande åtgärd, som en stark förminskning av vårveteodlingen under år 1934 bör tillgripas, kan givetvis diskuteras och torde icke böra avgöras förrän resultatet av nu pågående arealinventering blivit känt. Vid behandlingen i riksdagen av den väntade kungl. propositionen rörande fortsatt stöd åt spannmålsodlingen torde arealinventeringsresultatet föreligga och behovet av förutnämnda åtgärd bättre kunna överblickas. Vi ha därför nu endast velat fästa uppmärksamheten på att förminskande under 1934 av vårveteodling för förmalning — utsäde för kommande år måste givetvis odlas — kan måhända vara en försvarlig och lämplig åtgärd i den brydsamma situationen för brödsädesregleringen.

Då export av brödsäd ej torde vara möjlig, åtminstone ej i erforderlig omfattning, torde brödsädesöverskottet i enlighet med spannmålsnämndens förslag lämpligen böra användas till kreatursfoder. Skulle möjlighet uppstå för export av brödsäd till rimliga priser, synes oss angeläget att så sker, enär kostnaden för längre tids lagring av överskottet bliva högst betydliga, särskilt som det är mycket svårt att erhålla lagerutrymmen. Såväl eventuell export som denaturering till foder för inhemska behovet bör givetvis i första hand ske av brödsäd, som inköpes i fria marknaden. Genom verkställandet av inköp när marknaden på hösten och vintern är svagast verka inköpen för nämnda ändamål också prisstödjande.

Den av spannmålsnämnden föreslagna åtgärden, att belägga majs och liknande fodermedel ävensom kli med importavgift, synes oss vara säkraste sättet för erhållande av den högre och möjligast jämna prisnivå å fodersäd, som är nödvändig för åstadkommande av jämvikt mellan bröd- och fodersädsodling. Påpekas bör emellertid att utvecklingen på området ständigt bör följas av spannmålsnämnden och det här ovan föreslagna statliga organet samt importmängd och avgifter noga avpassas efter uppkommande förhållande, så att syftet med åtgärderna utvinnas.

Ehuru anordningen med Svenska spannmålsföreningen såsom organ för spannmålsregleringen icke varit i allo lycklig, synes dock, som spannmålsnämnden föreslagit, avtal böra träffas med nämnda förening för ytterligare ett år, då vi förutsätta att spannmålsregleringen och inlösen-skyldigheten böra tills bibehållas. Läget för jordbruket är alltjämt bekymmersamt, varför de för 1933 fastställda inlösningspriserna för vete och råg böra bibehållas även för innevarande års skörd.

Vid tillämpningen av brödsädesregleringen bör tillses, att den s. k. gottgörelsen vid import av brödspannmål icke sättes så låg, att importsann-

mål blir billigare i förhållande till svensk brödsäd än vad som var fallet före brödsädesregleringens anordnande. Gottgörelsen bör så avpassas att priset å importerad brödsäd, med hänsyn tagen till vattenhalt och mjölutbyte, icke understiger det pris å svensk brödspannmål, som i anslutning till fastställt inlösningspris bör kunna erhållas. I annat fall framkommer krav från kvarnarnas sida på lägre inmalningsprocent än som betingas av fordran på god bakningsduglighet.

För undvikande av onödiga förluster vid utförsäljningen till kvarnarna av den inlösta brödsäden, bör ovillkorligen så hög inmalningsprocent fastställas under hösten och vintern, att det mervärde, gammal skörd i regel har, blir beaktat vid försäljningen. Att vid spannmålsföreningens försäljningar till kvarnarna av den inlösta brödspannmålen bringa priserna, särskilt å vete, i närmare överensstämmelse med inlösningspriserna, är en svår men angelägen uppgift för regleringsorganen. Genom av spannmålsnämnden föreslagen ändring i stadgarna för spannmålsföreningen, innebärande överlåtande till statsrepresentanterna att helt besluta beträffande köp och försäljningar, torde detta dock bliva möjligt i högre grad än det förut varit.

Spannmålsnämnden förutsätter möjligheten av ett upphörande av den statliga inlösningskyldigheten sedan 1934 års skörd blivit inlost. Möjligen kunna förhållandena utveckla sig därhän, att det ur ekonomisk synpunkt blir omöjligt att fortsätta med det nuvarande systemet. Stödet åt spannmålsodlingen torde dock icke kunna undvaras i fortsättningen, varför det blir nödvändigt, att till ett kommande år utreda och planlägga fortsatta stödåtgärder för brödsädesodlingen. Ett upphörande med den statliga inlösningsgarantien skulle innebära, att brödsädespriset komme att regleras genom inmalningsbestämmelserna jämte det importskydd, som tull och gottgörelse tillsammans utgöra. Ett försvagande av stödet åt spannmålsodlingen skulle i förhandenvarande läge innebära en allvarlig fara, varför det i så fall blir nödvändigt att till ett kommande år utreda möjligheterna för, att efter andra framkomliga linjer åstadkomma ett lika effektivt stöd åt den inhemska brödsädesodlingen. Innan det nuvarande systemet eventuellt övergives måste emellertid det under dess hägn uppkomna brödsädesöverskottet undanskaffas.

Mjölkg regleringen.

Under den tid mjölkg regleringen tillämpats, har denna visat sig medföra gynnsamma verkningar i fråga om mjölkpriset utjämning och stabilisering. Sedan medio av augusti månad 1933 har det lyckats hålla riksnotereringen å runmärkt smör inom landet uppe vid 2 kronor 30 öre per kilogram. Detta pris torde emellertid för närvarande utgöra undre gränsen för produktionens lönsamhet. De åtgärder, som nu oundgängligen måste vidtagas för en höjning av fodermedelsprisen komma givetvis också i

viss mån att påverka produktionskostnaden för mjölken och man måste då se till att erforderlig kompensation härför beredes mjölkproduktionen. För undvikande av en ökad import av oljekakor och andra därmed jämförliga fodermedel måste givetvis den utgående kraftfoderaccisen så avpassas, att priset å dylika fodermedel kommer i skälig relation till priset å fodersäd. I sådant syfte har också spannmålsnämnden föreslagit, att 2 § förordningen den 14 juni 1933 om skatt å oljekakor och vissa slag av fodermjöl sålunda ändras, att dylik skatt utgår för varje kilogram av varans nettovikt med det belopp, lägst 2 öre och högst 6 öre, som Kungl. Maj:t bestämmer. För ernående av ändamålsenlig avvägning av mjölkpriset synes man i nuvarande läge böra eftersträva en riksnoterung å runmärkt smör av lägst 2 kronor 50 öre per kilogram. Medel för smörpriset hållande vid denna nivå torde kunna vinnas, dels genom att tillgängliga kraftfoderaccismedel ökas vid en höjning av accisen och dels genom användande av margarinaccismedel i vidgad omfattning för smörpriset stabilisering. Möjligheterna för en fortsatt mjölkreglering äro i hög grad beroende av såväl utvecklingen på smörexportmarknaden och de därvid utvunna priserna som på smörkonsumtionens storlek i vårt eget land. I fråga om vår smörexport finnes anledning befara, att nya restriktiva åtgärder komma att vidtagas från importländernas sida, som måhända begränsa exportmängdens storlek. Det blir då nödvändigt att bereda vidgat utrymme på hemmamarknaden för smöret, därest mjölkregleringens effektivitet skall kunna upprätthållas. Smöret måste under sådana förhållanden återvinna en dominerande ställning i vår fettförsörjning.

Margarinförbrukningens storlek framgår dels av industristatistiken och dels av den officiella handelsstatistiken, och uppgick för nedan angivna år till:

År	Tillverkning ton	Import ton	Summa
1913	23,538	368	23,906
1927	42,661	1,714	44,375
1928	50,664	2,281	52,945
1929	55,243	2,381	57,624
1930	53,149	1,895	55,044
1931	49,701	1,407	51,108
1932	48,895	1,037	49,932

Exporten har under de angivna åren varit obetydlig.

Smörexportens storlek enligt den officiella handelsstatistiken är för nedan angivna år följande.

År	Export ton	År	Export ton
1913	19,654	1930	26,674
1927	18,464	1931	19,525
1928	17,545	1932	13,547
1929	24,929	1933	17,727

Importen har under de angivna åren varit obetydlig.

Prisutvecklingen å smör och margarin framgår av nedanstående tabell:

År	Ö r e p e r k i l o g r a m		
	Smör partipris ¹	M a r g a r i n tillv.-pris ²	minutpris
1913	212	107	135
1927	291	121	148
1928	305	120	140
1929	291	115	133
1930	231	105	138
1931	201	90	129
1932	182	84	125
1933	199	—	126

Såsom framgår av förestående statistiska sammanställningar, har förbrukningen av margarin sedan tiden före kriget mer än fördubblats. Tillgången på billiga råvaror för margarinframställning har i hög grad bidragit till, att margarinet kunnat finna en så starkt ökad användning i de svenska hushållen.

Den prisskillnad, som för närvarande råder mellan smör och margarin, kan lätt leda till en ytterligare ökning av margarinförbrukningen, och en minskning av margarinproduktionen för beredande av vidgade avsättningsmöjligheter för smör på hemmamarknaden torde, med rådande priser, vara fullständigt utsiktslös. 1933 års riksdag godkände förslag om införande av accis å margarin och bemyndigade Kungl. Maj:t förordna om dylik accis, upptagande med ett belopp av lägst 10 öre och högst 50 öre av varans nettovikt. Den 20 juli 1933 utfärdade Kungl. Maj:t kungörelse om ikraftträdande av en margarinaccis å 20 öre per kilogram. De inflytande accismedlen avsågos i första hand böra användas för pristillägg å exportsmör, till den del denna översteg 15,000 ton per år. Den nu tillämpade accisen å 20 öre per kilogram margarin kan icke vara tillfyllest för att i nuvarande läge trygga den inhemska smörproduktionens avsättning, och skulle vara alldeles otillräcklig om nya hinder komme att resas för smörexporten. För åstadkommande av en ändamålsenligare avvägning mellan prisen å smör och margarin synes därför den utgående margarinaccisen böra avsevärt höjas och en vidare möjlighet att reglera densamma beredas Kungl. Maj:t för att därigenom kunna anpassa margarinförbrukningen med hänsyn till smörmarknadens behov. Vi vilja därför föreslå, att 2 § i kungl. kun-

¹ Partiprisen å smör äro för tiden fram till mitten av år 1933 hämtade ur lantbruksstyrelsens smörprisstatistik, men utgöras sedermera av Svenska mejeriernas riksförening satt riksnoterung å runmärkt smör. Partipriset avser priset till mejerierna för saltat, runmärkt smör av medelkvalitet, levererat fritt mejeris närmaste avsändningsstation i hela drittlar.

² Prisen å margarin utgöra dels tillverkningspriser enligt officiella industristatistiken, dels minutpris i medeltal för hela riket enligt Sociala meddelanden.

görelsen (nr 405 1933) om accis å margarin ändras sålunda: Accis utgår för varje kilogram av varans nettovikt med det belopp, lägst 50 öre och högst 1 krona, som Kungl. Maj:t bestämmer.

I Kungl. Maj:ts proposition (nr 264) till 1933 års riksdag anför föredragande departementschefen bland annat:

»I Kungl. Maj:ts proposition (nr 258) till detta års riksdag med förslag till förordning angående mjölkavgift m. m. har framlagts förslag, som syfta till att möjliggöra för mjölkproducenterna att erhålla en rimligare betalning för mjölken, än vad som under senare tid kunnat erhållas. Föremärkta syfte torde likväl endast kunna vinnas, om avsättning kan beredas för våra mejeriprodukter. Anledning föreligger emellertid att antaga, att vid stigande smörpris den inhemska konsumtionen därav minskas. Det överskott, som behöver vinnas avsättning, blir följaktligen större än det varit under de senaste månaderna. Så länge exporten av smör till åtminstone några av våra exportmarknader är helt fri, läser större svårigheter att avsätta överskottet dock icke uppstå. Men även i nu antytt fall kan, om exporten blir alltför stor, inträffa, att de uppoffringar i form av mjölkavgifter, som mjölkproducenterna få ikläda sig för ändamålet, bli så stora, att själva huvudsyftet, mjölkprisets uppehållande, förfelas. Ett stödjande av smörpriset innebär å andra sidan, att tillverkningen av margarin erhåller fördelar, som icke utan vidare kunna anses påkallade. I skydd av det högre smörpriset kan för margarin erhållas priser, som icke stå i skäligt förhållande till produktionskostnaderna. Det synes mig därför icke obilligt, att för det fall att exporten av smör visar stark tendens till ökning, margarinindustrin genom en lämpligt avvägd beskattning får bidra till kostnaderna för smörprisets stödjande.

Då det gäller frågan, under vilka förhållanden och i vilken utsträckning margarinindustrin bör bidra till nämnda kostnader, torde jag även böra beröra det förslag om skatt å oljekakor och vissa slag av fodermjöl, vilket jag senare i dag kommer att framlägga. Därest nämnda förslag genomföres, torde de i följd därav inflytande medlen — vilka på grundval av den nuvarande förbrukningen torde kunna uppskattas till omkring 3 miljoner kronor per år — böra tagas i anspråk till utjämning av prisskillnaden mellan konsumtionsmjölk och produktmjölk. Beträffande avvägningen mellan mjölkproducenter och margarinindustri av bidragen till smörprisets stödjande, har jag efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet kommit till den uppfattningen, att mjölkproducenterna lämpligen böra genom mjölkavgifter ställa medel till förfogande för pristillägg å exportsmör, i den mån årliga exporten understiger 15,000 ton, medan medel för pristillägg för överskjutande exportkvantitet böra anskaffas genom en accis å margarin. En dylik accis skulle följaktligen behöva uttagas, om en tydlig tendens till en sådan ökning av smörexporten inträder, att skäl föreligger för antagandet, att exporten kommer för år räknat att överstiga 15,000 ton. Vid en årlig smörexport av t. ex. 20,000 ton skulle för nu nämnt ändamål erfordras en margarinaccis av ungefär 10 öre per kilogram.

Skulle emellertid alla samtliga våra exportmarknader för smör ske reglering av smörtillförseln genom kontingenteringar eller dylikt, varigenom det bleve omöjligt för oss att exportera hela smöroverskottet, blir mjölkregleringens genomförande beroende av möjligheterna att vinna avsättning av detta överskott inom landet. I dylikt fall torde annan utväg icke finnas

för mjölkprisets upprätthållande än en begränsning av konsumtionen av margarin. Detta syfte torde endast kunna vinnas därigenom, att smörpris och margarinpris bringas i sådan relation till varandra, att margarinkonsumtionen icke ökas på smörkonsumtionens bekostnad. Även i förevarande fall torde påläggandet av en accis å margarin vara det lämpligaste sättet för att härvidlag ernå önskat resultat.

Följaktligen torde Kungl. Maj:t böra av riksdagen begära bemyndigande att åsätta accis å margarin, om och i den mån med hänsyn till vad här anförts så skulle befinnas erforderligt. Bemyndigandet torde böra innefattas i en förordning om accis å margarin, där accisens uttagande göres beroende av Kungl. Maj:ts förordnande. I förordningen läser emellertid böra angivas ett maximum och lämpligen även ett minimum för accisens belopp. Maximum torde kunna sättas till 50 öre och minimum till 10 öre per kilogram.»

Här föreslagen höjning av margarinaccisen innebär alltså endast ett konsekvent fullföljande av de syftemål, som vid accisens genomförande i fjol klart angåvos.

Genom den här ovan förslagna höjningen av margarinaccisen skulle betydande belopp inflyta, som även med hänsyn till en beräknad och avsedd nedgång i margarinförbrukningen torde kunna uppskattas till 20 miljoner kronor per år. Såsom i det föregående framhållits erfordras större bidrag från dessa accismedel för mjölkregleringen. Skäligen torde de pristillägg, som erfordras för smörexport, överstigande 10,000 ton per år, böra bestridas med sådana accismedel. Förslagsvis skulle då för mjölkregleringen behöva tagas i anspråk omkring 7 miljoner kronor per år. Tidigare har framförts önskemål om att viss del av dessa medel borde användas för sociala ändamål. I årets budget upptagas betydande belopp avsedda för olika åtgärder till arbetslöshetens motverkande. Utan att i detta sammanhang ingå på något bedömande av storleken och finansieringen av de för sådana ändamål i budgeten upptagna anslagen, framstår dock klart behovet av nya statsinkomster för att täcka dylika utgifter. För statsregleringen, budgetåret 1934/1935, skulle alltså kunna påräknas ett tillskott för berörda ändamål av margarinaccismedel med 13 miljoner kronor.

I samband med behandlingen av margarinaccisfrågan bemyndigade riksdagen i fjol Kungl. Maj:t förordna om motsvarande höjning av tullen å margarin. Ifrågavarande bemyndigande bör givetvis alltjämt kvarstå oförändrat.

Ur ytterligare en synnerligen viktig synpunkt bör margarinets ställning i vårt svenska folkhushåll skärskådas: den nämligen, hur man både nu och framdeles skall bäst kunna utnyttja den svenska åkerjorden och därmed giva arbete och utkomst åt den jordbrukande befolkningen och livsmedelsförsörjning åt hela vårt folk.

Ökningen i 1933 års smörexport jämförd med 1932 innebär ej, att framställning av smör blivit en så lönande näring, att produktionsökningen framkallats av prisläget i och för sig. Förklaringen torde ligga däri, att

jordbruket under alla förhållanden, så länge det bedrivs, *måste* söka utlopp för sin produktions kapacitet. Man kan visserligen i viss grad reglera denna kapacitet, i den mån den är beroende på importerade fodervaror, oljekakor och dylikt. Men att därutöver söka insnöra produktionsförmågan i tvångströja, där den är baserad på den svenska jordens egen alstringsförmåga, skickligt utnyttjad av en idog jordbruksbefolkning, kan icke vara rätt, om det ens är möjligt.

De uppkomna svårigheterna för exporten av jordbruksalster tvingar jordbruket att på flera områden begränsa produktionen efter de förefintliga avsättningsmöjligheterna. Sålunda måste brödsädesodlingen, såsom i det föregående berörts, begränsas efter hemmamarknadens behov. Ramen för vår produktion av slaktdjur och fläsk är begränsad till hemmamarknadens försörjning plus de kvoter, som förhandlingsvis kunna uppnås på exportmarknaden. I fråga om smör är förhållandet ett annat, i det att vår fettmedelsförsörjning *utgör den enda*, men lyckligtvis *ganska breda marginal*, inom vilken smöret såsom ersättare för margarinet kan vinna ökad avsättning inom vårt land, såsom tydligt framgår av förut anförda siffror.

Man måste göra detta faktum klart för sig, då det gäller behandling av våra jordbruksproblem ur vidare synvinkel.

Ett förverkligande av de statliga åtgärder, avseende att dels möta faran för jordbruksbefolkningens tillbakagång, dels beredande av ökade arbetstillfällen inom jordbruket, som statsministern i sitt uttalande till statsrådsprotokollet i årets statsverksproposition förebådar, kan heller icke ske med förbigående av nyssberörda fundamentala förutsättning, *den att tillvarataga vårt naturliga konsumtionsbehov för jordbrukets naturliga produktionsförmåga.*

Problemet om margarinproduktionens ställning i vår livsmedelsförsörjning synes därför böra bli föremål för en ingående utredning. Därvid jämväl bör tagas under omprövning huruvida icke inhemska fettämnen borde finna ökad användning vid margarinframställningen. Även påkallar den ökade användningen av fettemulsioner och konstgräde särskild uppmärksamhet, och utredning bör verkställas beträffande reglering av tillverkningen och beskattningen av dylika konstprodukter. Vid en eventuellt oundviklig inskränkning i margarinproduktionen måste givetvis spørsmålet om statens skyldighet att hålla vederbörande näringsidkare skadeslösa för i anledning därav uppkommande förluster jämväl bli föremål för ingående och klarläggande utredning.

Slaktdjursfrågan.

Avsättningsfrågan för slaktdjur och fläsk utgör dagens stora bekymmer för de svenska lantmännen. Tillgången på billiga importerade fodermedel har uppmuntrat till en ökning av fläskproduktionen. Exporten till Eng-

land har begränsats genom den där under förlidet år vidtagna kvotuppdelningen av importen och exporten till Tyskland förhindras av allehanda importhämmande åtgärder. För den begränsade del av fläskproduktionen, som kan finna avsättning i England, erhålles för närvarande ett någorlunda tillfredsställande pris, men på hemmamarknaden tryckas priserna av den rikliga tillgången och producenterna lida kännbara förluster. Nu planlagda åtgärder till fodersädesprisens stödjande kräver också med nödvändighet en anpassning av fläskpriset efter de nya produktionsbetingelserna. De i fjol införda slaktavgifterna äro därvidlag icke tillfyllest, utan betydligt mera verkningsfulla åtgärder måste vidtagas för fläskproduktionens anpassning och prisbildningens stödjande.

Kreatursstockens storlek inom södra och mellersta Sverige framgår dels av den allmänna jordbruksräkningen 1927 dels av de representativa husdjursräkningarna och svinräkningarna under senare år. För Norrlands vidkommande finnas inga uppgifter tillgängliga efter år 1927, men torde förändringarna i kreatursstockens storlek inom denna landsdel vara relativt små.

Å r	Nötkreatur st.	Därav kor st.	Får st.	Svin st.
1927	2,899,130	1,874,114	707,849	1,386,791
1930	3,059,988	2,032,710	652,114	1,760,000
1931	3,109,191	2,037,058	634,766	1,800,000
1932	3,120,469	2,042,672	607,676	1,540,000
1933	3,085,963	2,038,658	574,538	1,790,000

Export och import av vissa jordbruksprodukter m. m.

Export.

Exportuppgifterna äro hämtade för åren 1913—1931 ur den officiella handelsstatistiken, för följande år ur Kommersiella Meddelanden. De senare uppgifterna äro preliminära.

Å r	Fläsk ton	Lev. svin ton	Nötkött ton	Lev. nötkreatur st.
1913	7,908	463	3,903	42,254
1927	26,695	1,771	970	5,849
1928	22,600	880	2,095	4,911
1929	19,665	2,610	2,182	5,526
1930	27,851	1,808	2,101	3,575
1931	29,192	1,027	485	1,407
1932	21,408	16	92	639
jan.—okt. 1932	18,571	16	77 ¹	598
jan.—okt. 1933	17,449	3	36 ¹	2,274

¹ Färskt kött.

Import.

Importuppgifterna äro hämtade ur samma källor som exportuppgifterna.

Å r	Fläsk ton	Lev. svin ton	Nötkött ton	Lev. nötkreatur st.	Färkött ton	Lev. får st.
1913	2,614	5	748	2,891	425	134
1927	2,369	11	1,437	6,977	622	5
1928	2,024	1	495	2,899	494	26
1929	2,578	3	183	72	432	91
1930	2,263	38	362	90	687	260
1931	1,386	6	433	250	833	84
1932	995	—	367	266	473	40
jan.—okt. 1932	646	—	295 ¹	202	—	—
jan.—okt. 1933	1,289	—	196 ¹	101	—	—

Priser på inhemska marknaden.

Uti följande tabell äro sammanställda priserna på inhemska marknaden för vissa jordbruksprodukter m. m. under åren 1913 samt 1927—1933. Priserna äro angivna i öre per kg.

Å r	Nötkött partipris ²	Färkött partipris ³	Fläsk partipris ⁴
1913	54	59	82
1927	62	84	89
1928	64	81	101
1929	61	87	114
1930	60	82	95
1931	50	70	60
1932	39	65	61
jan.—nov. 1932	39	66	61
jan.—nov. 1933	36	61	60

Av förestående statistiska sammanställningar framgår bl. a., att priserna å kött och fläsk ligga avsevärt under motsvarande priser före kriget.

Vi förbise icke de stora svårigheter som inställa sig då det gäller att komma till rätta med här föreliggande problem, men åtskilligt torde dock kunna åstadkommas därest de av jordbrukarna själva inledda organisa-

¹ Färskt kött.

² Priset å nötkött avser toppartipriset per kg. lev.-v. å yngre, feta kor av klass I enligt marknadsberättelser från offentliga slakthusen i Stockholm, Malmö. Göteborg och Linköping.

³ Priset å färköll utgör toppartipriset per kg. lev.-v. av ung-får enligt förenämnda marknadsberättelser.

⁴ Priset å fläsk avser toppartipriset per kg. lev.-v. å svin av 75—100 kg:s lev.-v. enligt förenämnda marknadsberättelser.

toriska strävandena samordnas med väl avvägda och efter marknadsförhållandena avpassade statliga stödåtgärder. Sålunda kan exempelvis medelst kvartalsvis företagna svinräkningar svinstockens storlek ständigt registreras och, om icke svinstocken, genom slaktdjursorganisationens egen försorg, kan hållas vid lämplig storlek med syfte att åstadkomma en skälig prisnivå å fläsket, kan staten vid regleringen av foderavgifterna påverka fläskproduktionen i önskad riktning. De av spannmålsnämnden föreslagna importavgifterna å fodersäd och andra därmed jämförliga fodermedel böra sålunda icke avvägas allenast med hänsyn till spannmålsodlingens behov, utan jämväl regleras i avsikt att därigenom uppnå för fläskproduktionen önskvärt prisläge. Det av oss i denna motion föreslagna statliga organet bör här ha en betydelsefull uppgift att fylla.

1933 års riksdag beslöt med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 262 bl. a. *dels* upptagande av en s. k. slaktdjursavgift, *dels* inrättande av en fond, benämnd Statens slaktdjursfond, allt för åstadkommande av förbättrade avsättningsförhållanden för slaktdjur och slakteriprodukter.

Den verksamhet av prisstödjande art, som genom förmedling av Statens slakterinämnd under senare delen av föregående år med användande av till slaktdjursfonden influtna medel igångsatts, har visserligen icke förmått åstadkomma den erforderliga prisförbättringen, men å andra sidan i betydande grad förmått hejda ett ytterligare sammanbrott på marknaden, särskilt i fråga om nötkreaturskött. Systemet kan sålunda sägas hava visat sig vara ett steg i rätt riktning.

Anledningarna till det relativt blygsamma resultatet måste tillskrivas en mängd faktorer, såsom den fortsatta skärpningen av Englands importkontingentering, en på grund av ohejdad import av billiga fodermedel stegrad fläskproduktion m. m. och icke minst den begränsade medelstillgång, varmed slakterinämnden haft att röra sig.

Den nyligen genomförda *foderspannmålsimportregleringen* jämte de vidare åtgärder man har anledning förvänta i sammanhang därmed torde, såsom ovan framhållits, visserligen möjliggöra en reglering av de faktiska produktionsmöjligheterna, som böra komma att gynnsamt påverka prisbildningen inom landet på det animala produktionsområdet.

Det oaktat måste man fortfarande räkna med ett visst exportöverskott. Ju större hinder som resas mot denna export, desto större vikt måste man tillmäta slaktdjursavgifterna — denna statens medverkan till prisutjämning mellan de exporterade och de på hemmamarknaden avsatta kvantiteterna kött och fläsk.

Det förefaller då sannolikt, att de avgifter, som i enlighet med § 2 i »Förordningen om upptagande av slaktdjursavgift» uttagas, icke förslå till åstadkommande av det resultat som åsyftas, och som måste anses oundgängligen nödvändigt att säkerställa. Med hänsyn härtill och de ovissa utsikter ifråga om exportbetingelserna, som nyss berörts, synes

det angeläget, att möjlighet beredes Kungl. Maj:t att inom en betydligt bredare marginal än nu kunna bestämma slaktdjursavgifternas storlek.

I samband härmed torde nyss nämnda förordning även böra omarbetas i fråga om relationen mellan avgifterna av olika djurslag. Att t. ex. pålägga en avgift av en krona per spädkalv mot tre kronor per storboskap står i synnerligen dålig proportion till den prisförbättring, som i fråga om dessa olika slags djur kan förväntas eller åstadkommas. Sålunda bör det allvarligt övervägas, huruvida icke avgiften å spädkalv helt bör utgå, medan möjlighet att höja avgiften för storboskap bör beredas. Även torde böra upptagas till prövning, huruvida icke avgifterna bättre böra avpassas efter den prisförbättring de kunna beräknas medföra inom olika landsdelar; varvid särskilt lindring eller befrielse för de norrländska produkterna bör övervägas.

Slutligen må anföras, att de grunder för slaktdjursavgifternas upptagande, som återfinnas i § 1 av ovan berörda förordning, icke kunna anses tillfredsställande. Enligt dessa blir endast kött, underkastat *viss besiktning*, avgiftspliktigt, medan den principiella förutsättningen för avgiftsplikt givetvis bör vara att köttet *saluföres*. Den misstämning som på sina håll tagit sig uttryck gentemot slaktdjursavgifternas erläggande grundar sig också på *dels* vad ovan anförts beträffande avgiftsrelationen olika djurslag emellan, *dels* och framför allt på det sist påpekade förhållandet, att endast viss kategori kött avgiftsbelägges medan annat, som saluföres jämsides därmed, är avgiftsfritt.

Vid genomförande av ändringar i »Förordningen angående slaktdjursavgift», på nu angivet sätt torde emellertid statens slaktdjursfond kunna få ökad betydelse för prisförbättring och stabilisering på kött- och fläskmarknadens område. Det synes då lämpligt, att denna förordning förlänas längre giltighetstid, än som i riksdagens beslut av år 1933 innefattas.

De penningmedel, som slaktdjursorganisationen sålunda skulle erhålla genom en erforderlig höjning av slaktavgifterna, äro dock långt ifrån tillräckliga för att denna organisation skall kunna verksamt ingripa för prisbildningens stödjande. Såsom i annat sammanhang påpekats borde rättvisligen slaktdjursorganisationen erhålla större delen av de medel, som inflyta i form av importavgifter å havre, majs och andra därmed jämförbara fodermedel. Med hänsyn till de uppkomna svårigheterna på brödsädesmarknaden nödgas vi dock för den närmaste tiden begränsa slaktdjursorganisationens andel till 20 procent av ifrågavarande medel. Vi vilja emellertid ännu en gång betona, att införselavgifterna å fodersäd, sedan överskottet av brödsäd blivit reglerat, i sin helhet bör användas till främjande av avsättningen av slaktdjur, fläsk och ägg. Slaktdjursorganisationen skulle enligt ovanstående förslag redan nu erhålla ett välbehövt tillskott i sina inkomster för den i nuvarande läge synnerligen angelägna uppgiften, att lätta det hårda trycket på slaktdjurmarknaden.

Äggproduktionen.

Med ett årligt produktionsvärde av omkring 40 miljoner kronor intar numera äggproduktionen en plats inom den svenska livsmedelsproduktionen, som gör att dess produktionsvillkor måste allvarligt beaktas, när åtgärder vidtagas till den inhemska livsmedelsproduktionens stöd. Av äggproduktionen avsättes numera en avsevärd del på export.

De exporterade mängderna utgjorde:

år 1931.....	3,055,000	kilogram värda	3,840,000	kronor
» 1932	4,603,000	»	»	5,606,000 »
» 1933 ¹	3,100,000	»	»	3,500,000 »

Exporten har huvudsakligast tjänat att avlasta de överflödskvantiteter, som på grund av produktionens ojämnhet, vilken sammanhänger med värplingens beroende av årstiderna, vissa tider inte finna avsättning inom landet, och förekomsten av ett exportöverskott är icke liktydigt med, att äggproduktionen drivits upp till en nivå, som överskrider vad den svenska folkförsörjningen behöver. Under de månader då äggproduktionen är låg har även under senare år förelegat ett visst importbehov, vilket avspeglas i importstatistiken. En sänkning av äggproduktionen som följd av att dess villkor försämrats skulle därför lätt kunna leda till, att vissa perioder av året, och detta då äggpriserna äro höga, den svenska äggproduktionen icke räckte till att fylla landets äggbehov. Minskad äggproduktion är icke önskvärd av den anledningen att hönsskötseln som biförtjänst för hantverkare, jordbruksarbetare och småbrukare spelar en mycket stor roll för att i nuvarande bekymmersamma tider hålla nöden borta.

För närvarande arbetar emellertid äggproduktionen under bekymmersamma förhållanden. Produktionspriset per kilogram ägg kan för medelgoda och medelstora besättningar antas ligga mellan 110 och 120 öre per kilogram, medan föra årets medelnoteringar stannade vid 90 öre per kilogram utöver vilket pris producenterna enligt uppgift från en medelstor äggcentral erhållit ett överpris på 5 öre.

Äggpriset har under åren efter kriget stadigt sjunkit, vilket framgår av nedanstående uppställning för de sista fyra åren:

	Svensk notering medeltal	Betalning till producenterna
1930.....	124.5	134.6
1931	105.6	116.4
1932	96	104
1933.....	90	95

¹ Preliminära.

Beträffande dessa siffror är att märka, att de priser som uppgivits som betalda till producenterna äro årets medelpris per kilogram, men på grund av att en stor del av produktionen är anhopad under den tid äggen äro billiga, ligger det pris äggproducenten kan redovisa, om han dividerar den under året erhållna ägglikviden med de försålda äggens mängd betydligt under här ovan uppgivna siffror och närmar sig mera medelnoteringen. Så har det verkliga medelpriset inklusive pristillägg inom den äggcentral, från vilken uppgifterna här äro hämtade, varit:

1930	124.5 öre per kilogram	1932	97 öre per kilogram
1931	104 » » »	1933	92 » » »

Vill man ur såväl folkförsörjningens som de av produktionen beroendes synpunkt vidmakthålla den nuvarande äggproduktionen, äro prishöjande åtgärder nödvändiga. Åtgärder för äggproduktionens stödjande äro jämväl såsom tidigare framhållits under nuvarande förhållanden betingade av det skälet, att åtgärder till stöd för andra jordbrukets grenar påverka och kunna komma att påverka äggproduktionens produktionskostnader. Sålunda ökades redan äggproduktionens foderkostnader genom införande av accisen på äggviterikt kraftfoder. Av sådant kraftfoder användes nämligen särskilt sojajmjöl, linfrömjöl och jordnötsmjöl och i mindre utsträckning cocosmjöl som hönsfoder. Genom nu föreslagen accis jämväl å kli samt importavgift å majs stegras ytterligare äggproduktionens foderkostnader.

En beräkning av vilka summor denna produktionskostnadsökning uppgår till ställer sig svår, då i praktiken mycket varierande fodermetoder komma till användning. Som hållpunkter för denna frågas bedömande kan anföras, att produktionen av 1 kilogram ägg drar en fodermängd på inemot 6 fe. eller i det närmaste samma fodermängd som produktionen av 10 kilogram mjölk. Äggproduktionen är till sin myckenhet ungefär 1 procent av mjölkproduktionen och då fodermängden som åtgår per kilogram är 10 gånger större, förbruka hönsen ungefär 10 procent så mycket foder som korna, en siffra som väl överensstämmer med att äggproduktionens värde utgör ungefär 10 procent av mjölkproduktionens. I fråga om fodrets sammansättning består detta i högre grad än kornas av fodersäd och kraftfoder. Fordringarna på äggvitehalten i ett lämpligt värfoder sammanfaller ganska nära med fordringarna på äggvitehalten i en högmjölkanande kos foderstat. Det kan därför antas att mängden högprocentigt äggvitefoder ingår i samma proportion i hönsens som i kornas kraftfoder, och av den accis som inflyter för äggviterika kraftfodermedel kan möjligen upp till 10 procent beräknas härröra från hönsägarna. I normalt sammansatt kraftfoder för höns ingår kli med ungefär en tredjedel, en siffra som också väl överensstämmer med ganska allmänt vedertaget bruk att upp till en tredjedel använda kli i kornas kraftfoder. Även av skatten på kli kan därför hönsskötseln beräknas lämna omkring en tiondedel i jämförelse med mjölkproduktionen. Majsen är nödvändig i hönsens foder för att under vintern ge en önskvärd gul-

färgning åt gulan, då uteslutande användning av hemmaodlad fodersäd ger en blek gula, som föranleder anmärkning i exportländerna och inte heller är omtyckt i Sverige. Vilka majs mängder det rör sig om torde vara omöjligt att beräkna. Då emellertid större delen av importavgifterna å fodersäd, såsom i det föregående framhållits, till en början måste tagas i anspråk för spannmålsregleringen, synes den andel, som till en början kan tagas i anspråk för äggproduktionens stödjande, böra begränsas till 5 procent av sammanlagda beloppet foderaccismedel. De medel, som sålunda kunna bli tillgängliga för detta ändamål, utgöra dock ett värdefullt stöd åt äggproduktionen.

Hittills inskränker sig det åt äggproduktionen under kristiden givna stödet till införande av äggtull på 20 öre den 1 maj 1932. Denna tull var avsedd som skydd mot äggimport, som skedde med stöd av exportpremier.

Då äggproduktionen liksom smör- och fläskproduktionen är en exporterande näringsgren, är i fråga om åstadkommande av hjälpåtgärder närmast till hands liggande, att följa den metod som använts i fråga om mjölkproduktionens stödjande, nämligen att söka åstadkomma en höjning av exportpriserna för att därigenom påverka även hemmamarknadens priser. En sådan hjälp kommer också otvivelaktigt det största antalet producenter till godo, och är ytterligare motiverad av det förhållandet, att exporten behöver ställas i så gynnsamt läge för att få fram så mycket ägg på export att det verkligen avspeglar sig i hemmamarknadspriserna, vilket numera inte alltid är fallet. Medel till denna exportutjämning torde i viss utsträckning kunna erhållas av förenämnda andel av importavgiftsmedlen. Då behovet av exportprisutjämning för äggen liksom för smöret torde växla månad för månad vore det önskvärt om åtgärder kunde vidtas för att åstadkomma mindre fluktuerande äggpriser. Det torde emellertid icke vara lämpligt att på förhand binda prisutjämningen vid något bestämt belopp per kilogram, utan böra anvisade medel ställas till svenska ägghandelsförbundets förfogande för att av detta fördelas mellan samtliga exporterande företag. Genom att svenska ägghandelsförbundet beredes ett avgörande inflytande vid dessa hjälpåtgärders effektuerande, skulle säkerligen organisationsarbetet bland äggproducenterna påskyndas. Vad de influtna medlens handhavande beträffar borde givetvis svenska ägghandelsförbundet vara underkastat verksam kontroll och redovisningsskyldighet.

En avsevärd orsak till äggprisets nedpressning under vissa delar av året är produktionens ojämnhet, som låter nära nog 50 procent av äggen saluföras under de fyra månaderna april, maj, juni och juli. Tänkbara möjligheter att avhjälpa detta missförhållande äro: konservering genom förvaring, kylhuslagring samt tillverkning av sådana preparat som flytande ägg och torkad äggula, vilka nu importeras till landet i betydande mängd, medan någon inhemsk tillverkning knappast förekommer. Producentorganisationerna äro i regel på grund av att de äro nystartade icke

försedda med tillräckligt kapital för att ordna sådan konservering, lagring eller tillverkning. Hithörande förhållanden synes oss jämförliga med vad som gäller i fråga om åtgärder för att hindra spannmålsens saluförande i alltför stora mängder under en sammanträngd tidsperiod med åtföljande prisnedpressning, och vad som ansetts motiverat i ena fallet torde vara lika motiverat i det andra. Alltså bör staten skapa belåningsmöjligheter för konserverade, kylhuslagrade eller till ovannämnda preparat omvandlade ägg, förvarade i av äggproducentföreningarna ägda och av staten godkända lagerlokaler. Belåning skulle därvid kunna ske med de lagrade äggen eller preparaten som säkerhet och till lämplig procent på deras värde. I likhet med de anslag som givas vid uppförande av spannmåls-lagerhus torde även direkta anslag kunna beviljas för anläggning av konserveringslokaler samt anläggningar för tillverkning av flytande ägg och torkad äggula.

Å preparaten flytande ägg och torkad äggula utgör nu tullsatsen 20 öre, eller samma belopp som för hela ägg. Då dessa preparat per kilogram ersätta mer än 1 kilogram av vanliga ägg, måste det anses befogat att tullen å dessa preparat höjes, och då ett effektivt tullskydd skulle kunna möjliggöra en inhemsk tillverkning av dessa preparat torde tullen böra utgöra 1 krona per kilogram. I samband därmed synes tullen å ägg, för undvikande av import vid ett förbättrat prisläge på hemmamarknaden, böra höjas till 50 öre per kilogram.

I anslutning till vad vi här ovan anfört hemställa vi uti särskilda motioner:

I. att riksdagen måtte dels för sin del godkänna förnyat avtal för ytterligare ett år med svenska spannmålsföreningen och med i huvudsak de ändringar i kontraktet, som föreslagits av statens spannmålsnämnd;

dels i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om förlängning av samma avtal;

dels uttala, att de priser som tillämpas vid inlösning av råg och vete av 1933 års skörd jämväl måtte gälla vid inlösningen av 1934 års skörd;

dels hemställa att Kungl. Maj:t måtte vidtaga erforderliga åtgärder för brödsädesöverskottets undanskaffande;

dels ock i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t måtte företaga utredning angående ändamålsenligaste sättet för att i fortsättningen bereda brödsädesodlingen ett med det nuvarande likvärdigt stöd;

II. att de i Kungl. Maj:ts kungörelse nr 660 den 21 december 1933 utfärdade bestämmelserna angående reglering av införseln av havre, majs samt vissa andra fodermedel må förbli gällande tillsvidare;

att vid införsel av fodermedel, som nyss nämnts, upptages särskild införselavgift på sätt och till belopp som spannmålsnämnden föreslagit;

att kli, som införes till riket, pålägges införselavgift i överensstämmelse med vad spannmålsnämnden härutinnan föreslagit;

att 2 § förordningen den 14 juni 1933 om skatt å oljekakor och vissa slag av fodermjöl sålunda ändras, att dylik skatt utgår för varje kilogram av varans nettovikt med det belopp, lägst 2 öre och högst 6 öre, som Kungl. Maj:t bestämmer; och

att de genom förenämnda fodermedelsavgifter inflytande medlen sålunda fördelas, att nittiofem procent av skatten å oljekakor och vissa slag av fodermjöl m. m. samt av införselavgiften å kli anslås för mjölkregleringen, fem procent av sammanlagda influtna beloppet anslås till äggproduktionens stödjande, tjugo procent av influtna importavgiftsmedel för majs, havre och därmed jämförliga fodermedel anslås tillsvidare till slaktdjurs- och fläskmarknadens stödjande, och sjuttiofem procent av sistnämnda avgiftsmedel anslås tillsvidare till finansiering av brödsädesöverskottets reglering;

III. att riksdagen ville besluta,

dels att § 2 i Kungl. Maj:ts förordning nr 405 den 26 juni 1933 om accis å margarin måtte erhålla följande ändrade lydelse: Accisen utgår för varje kilogram av varans nettovikt med det belopp, lägst 50 öre och högst 1 krona, som Kungl. Maj:t bestämmer;

dels ock att utav inflytande margarinaccismedel det belopp, som erfordras för pristillägg å exportsmör till den kvantitet som samma export överstiger 10,000 ton per år, anslås till mjölkregleringens fullföljande, under i övrigt samma villkor, som för närvarande tillämpas;

IV. att riksdagen för sin del ville besluta sådan ändring i Kungl. Maj:ts förordning nr 387 den 26 juni 1933 angående slaktdjursavgift:

dels att slaktavgift skall utgå för hel kropp eller del därav med belopp som Kungl. Maj:t bestämmer, under iakttagande att avgiften högst må utgöra, räknat efter hel kropp, beträffande nötkreatur som efter nedslaktningen väger minst 150 kilogram (storboskap) 10 kronor, häst och storboskap under 150 kilogram 5 kronor, svin 3 kronor samt övriga djur, som i ovannämnda förordning avses, med undantag för spädkalv, 1 krona;

dels att förordningen bör medgiva nedsättning eller befrielse från nu nämnda avgifter för vissa av landets nordligare delar;

dels att uppgifts- och avgiftsplikt må åvila envar, som yrkesmässigt i första hand saluför kött eller därav beredda varor;
dels ock att förordningen må gälla t. o. m. den 30 juni 1937;

V. att en lånefond upplägges, varigenom äggproducentorganisationer beredas möjligheter för belåning av i lagerlokaler förvarade konserverade, kylda eller på annat sätt beredda ägg, ävensom äggpreparat, samt att till en sådan lånefond anvisas 1 miljon kronor;

att för uppförande av konserveringslokaler och erforderliga anläggningar för fabrikation av flytande ägg m. m. beviljas ett anslag av 25,000 kronor att såsom statsbidrag utgå med högst 15 procent av avläggningskostnaden;

VI. att riksdagen ville besluta sådan ändring i gällande tulltaxa, att tullsatsen för statistiskt nr 71 (ägg) höjes från nuvarande 20 till 50 kronor per 100 kilogram samt att tullsatsen för statistiskt nr 72 (äggula och flytande äggvita) höjes från nuvarande 20 till 100 kronor per 100 kilogram;

VII. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa om en allsidig utredning om margarinets ställning i vår fettmedelsförsörjning och den ersättningsskyldighet, som kan åvila staten gentemot näringsidkarna på området därest en inskränkning i margarinproduktionen skulle befinnas nödvändig; vid vilken utredning även särskild uppmärksamhet bör ägnas frågan om tillverkningen av fettemulsioner och konstgrädde, ävensom huruvida icke inhemska fettämnen må kunna finna ökad användning vid margarinframställningen.

Uti denna motion hemställa vi,

dels att riksdagen måtte besluta inrätta ett tillfälligt statligt organ, förslagsvis benämnt jordbruksnämnden, för jordbruksfrågornas handläggning i huvudsaklig överensstämmelse med vad vi i motiveeringen härutinnan anfört;

dels att riksdagen måtte bevilja ett statsanslag om 25,000 kronor för den föreslagna nämndens verksamhet.

Stockholm den 22 januari 1934.

J. B. Johansson.

Gösta Bagge.

Th. Borell.

A. O. Frändén.

Joh. Nilsson
i Kristianstad.

O. Bergqvist.

Fritiof Gustafson.

M. Svensson.

